
ÅRSRAPPORT 2014

BACHELORPROGRAMMET I
JÄMFÖRANDE POLITIKK

ÅSA BENGTTSSON

PROFESSOR I STATSRETENSKAP, MITTUNIVERSITETET

PROGRAMSENSOR FÖR BACHELORPROGRAMMET I JÄMFÖRANDE POLITIK,
VID SAMHÄLLSRETENSKAPLIGA FAKUTETEN, UNIVERSITETET I BERGEN,
2014-2017

BAKGRUND

Ärad med uppdraget som nyutnämnd programsensor för Bachelorprogrammet i jämförande politik för perioden 2014-2017 har jag fått som inledande uppgift att göra en övergripande *utvärdering av den reform av utbildningsprogrammet* som genomfördes på inrådan av den föregående programsensorn Svend-Erik Skaaning. Denna nya struktur infördes vid höstterminen 2013 vilket innebär att man vid tiden för denna rapport är inne på det andra läsåret efter reformen. Min uppfattning av uppdraget är att det är en allmän genomlysning som önskas, med eventuellt fokus om det är aktuella områden inom fältet jämförande politik som saknas eller som inte i tillräcklig utsträckning ingår i programmet i sin nuvarande form.

Rapporten kommer förutom en inledande del att ge en kort beskrivning av reformens innehåll och bakgrund och går i nästa steg över att diskutera den nuvarande programstrukturen och framföra några områden där det kan finnas anledning till reflektion, i första hand gällande progressionen i programmet.

Som underlag för rapporten har jag fått ta del av utbildningsplaner, kursupplägg, den rapport som låg till grund för reformarbetet och en utvärdering genomförd av studenter på programmet. Vid mitt besök vid institutet för jämförande politik i september 2014 hade möjlighet att föra flera viktiga samtal med ansvariga för utbildningsprogrammet, flera kursansvariga och även med studentrepresentanter på olika nivåer. Min bedömning är att det material jag har haft tillgång till och de samtal med berörda och involverade parter som jag hade möjlighet att föra, gav mig en ganska god bild av programmets utformning och innehåll. Jag har även fått exemplarisk assistans från personalen vid institutet och goda möjligheter att ta del av mer detaljerat material då det har funnits anledning därtill.

Inledningsvis skall sägas att programmet som helhet inbjuder till stor respekt. Ett fokuserat program inom en av statsvetenskapens tunga underdiscipliner är varmt välkommet och få institutioner kan ses som mer lämpade att ge ett utbildningsprogram i jämförande politik. Institutet besitter omfattande expertis på området, stolta traditioner och har samlat många forskare med imponerande insikter och meriter som involveras aktivt i undervisningen. Att ha möjlighet att ge ett program med så stark förankring i pågående forskning av hög kvalitet är få läroinstanser förunnat och är ett trumfkort för universitetet i Bergen. Det tycks också ge resultat i stor popularitet och hög status för utbildningsprogrammet och även i att många högpresterande studenter väljer att söka sig till programmet.

REFORM AV STUDIESTRUKTUREN: INNEHÅLL

Utgående från den tidigare programsensorn för Bachelorprogrammet i jämförande politik, Svend-Erik Skaaning genomfördes inför HT2013 en omfattande reform av utbildningsprogrammet. Huvudsyftet med reformen som jag har uppfattat det har varit att öka den ämnesmässiga bredden för studenterna och att undvika allt för tunga kurshelheter, men även att förskjuta examineringen från en skriftlig examination i slutet av terminen till ett mer diversifierat upplägg.

Reformen har i första hand kommit att beröra termin två och sex på programmet, vilket är naturligt eftersom utrymmet för reformer på de övriga terminerna är mer begränsat på grund av samläsning med andra utbildningsinriktningar. På termin ingår en kurs specifik för programmet, *Innføring i samanliknande politikk* (SAMPOL100, 10 poäng), som har behållits intakt vid sidan av två fakultetsöverskridande kurser (*EX. PHIL* och *Samfunnsvitenskaplege tenkemåtar* (SV100), båda 10 poäng). Tredje terminen är även den bevarad i två kurser; *Samfunnsvitenskaplig metode* (MET102, samläses med sociologi och administration och organisationsvetenskap) och *Democracy and democratization* (SAMPOL115, 15 poäng). Termin fyra och fem är reserverade för utbyte och fria studier.

Undervisningen på termin två är en av de terminer som har genomgått en omfattande reform. I den studiestruktur som användes under perioden 2003-2013 omfattades den av en 30-poängskurs i *Stats- og nasjonsbygging* (SAMPOL 110). I den nya strukturen har denna stora kurs delats upp i tre tiopoängskurser som ges parallellt under terminen. De tre kurser som ges är *Stats- og nasjonsbygging* (SAMPL105), *Politiske institusjonar i etablerte demokrati* (SAMPOL106) och *Politisk mobilisering* (SAMPOL107).

Termin sex har även den genomgått en reform. Det tidigare upplägget bestod av en valfri kurs på 15 poäng och en Bacheloruppsats på 15 poäng med inriktning på jämförande politik (SAMPOL260). I sin nya tappning har kurserna utvidgats till tre tiopoängskurser, varav två kurser i valfritt ämne och en uppsats (SAMPOL260).

REFORM AV STUDIESTRUKTUREN: KONSEKVENSER

Den nya strukturen har inneburit förändringar i så väl utbildningens struktur som innehåll. Reformen på termin två (100-nivån) innebär att studenterna får ta del av tre tydligt strukturerade kurser och mitt intryck är att det sammantaget ger studenterna kunskaper inom fler områden än vad den tidigare terminsomfattande kursen gav. Det innebär dessutom att en ny

underkategori inom jämförande politik, politiskt beteende, får större utrymme i utbildningen genom att en av kurserna ägnas åt temat politisk mobilisering (SAMPOL107). En kurs med liknande inriktning erbjöds tidigare som valfritt inslag på 200-nivån (SAMPOL212) men i den nya strukturen ges den större tyngd genom att vara en del av det obligatoriska studieinnehållet. Det ligger i linje med den utveckling som forskningen inom jämförande politik har tagit under de senaste decennierna som ett resultat av allt bättre tillgång till jämförande data på individnivå; en utveckling som ser ut att fortsätta.

Även indelningen av de två övriga kurserna på SAMPOL105 och 106 bidrar sannolikt till en tydligare tematisk uppdelning för studenterna än den tidigare 30-poängskursen. Den övergripande strukturen i från nationsbygge, via politiska institutioner till politiskt deltagande ter sig strukturellt logisk, ambitiös och ger studenterna en god förståelse för flera av disciplinens stora forskningsteman.

Reformen på termin två med införandet av tre parallella kurser har även fått omfattande konsekvenser för studenternas studiegång och examination. Det som tidigare dominerades av en åttatimmars skriftlig examination i slutet på terminen har delats upp i tre självständiga examinationstillfällen, var och en omfattande fyra timmar. Valet att samla resurserna för seminarieverksamhet till 100-nivån innebär på termin två att antalet seminarier som studenterna förväntas närvara vid har ökat från ett till tre per vecka.

På termin sex (200-nivån) innebär reformen att studenterna får läsa en kurs mer än tidigare vid sidan av att de skriver sin Bacheloruppsats (10 poäng). Sex olika tematiska kurser erbjuds, varav flera med ett geografiskt fokus: *Varieties of Political Regimes: Latin America in Comparative Perspective* (SAMPO204), *Regions, Federalism and EU Integration* (SAMPOL205), *Constitution-Making, Democracy and Development: Africa, Middle East and Comparative Perspectives* (SAMPOL206), *Political Economy* (SAMPOL214), *Citizenship: Theories and Policies* (SAMPOL207) och *American Government and Politics* (SAMPOL270).

Den tematiska bredden kan betraktas som stor och flera nya kurser är under utveckling. Som helhet tycks konsekvenserna av reformen vara mindre omfattande här än på termin två. Omfattningen på Bacheloruppsatsen har begränsats (5500 → 4500 ord) medans innehållet i de tematiskt inriktade kurserna inte har förändrats i någon stor utsträckning. I praktiken innebär det att studenterna får möjlighet att fördjupa sig inom ytterligare ett tematiskt område vid sidan av arbetet uppsatsen och att deras arbetsinsats bättre skall motsvarar utdelningen i poäng.

REFORM AV STUDIESTRUKTUREN: UTVÄRDERING

Som med de flesta omställningar går det att lyfta fram så väl för- och nackdelar med den relativt omfattande reform av studiestrukturen som man har gått in för. Det övergripande intrycket är dock mycket positivt och flera punkter är värda att nämna:

- Studenterna tillgodogör sig flera tematiska inriktningar i den nuvarande strukturen, inte minst genom att man har gjort plats för två valbara kurser på 200-nivån.
- Upplägget i tre olika tematiska kurser med kompletterande inriktning på termin två innebär sannolikt att fältets tematiska bredd framträder tydligare för studenterna. Det visar också att man har tagit kritiken mot den tidigare kursen (SAMPOL110) på allvar.
- Jämförande studier på mikronivå har fått större utrymme i den nya strukturen vilket kan ses som välkommet.
- Förskjutningen från en omfattande skriftlig tentamen på termin två till tre något kortare kan ses som mycket positiv ur lärandesynvinkel. Dels medför det en riskspridning för studenterna att de kan tentera tre separata helheter och att deras prestation mäts vid flera tillfällen snarare än ett, dels innebär det sannolikt att deras kunskaper mäts på ett större område än vid den tidigare tentamensordningen.

Vid min genomgång av utbildningsstrukturen och samtal med kursansvariga och studentrepresentanter har jag även ringat in några mer kritiska punkter på vilka det finns utrymme för vidareutveckling.

Det första jag vill ta fasta på har att göra med progressionen i studierna, dvs. att innehållet i de olika nivåerna skall fungera som byggklossar där den ämnesmässiga kunskapsgrunden läggs i ett initialt skede och att det är tydligt för studenterna hur den mer specialiserade ämneskunskap som förmedlas på högre nivå bygger vidare på det som de redan har lärt sig.

Samtal med studenter visar att man i flera fall har upplevt bristande progression. Detta gäller bl.a. kurserna på 200-nivån där det i vissa fall har framförts att undervisningen är avancerad och att man upplever att man har tillräckligt med förkunskaper för att tillgodogöra sig kursinnehållet. En orsak till detta kan naturligtvis vara att det i studieupplägget är ett avbrott på ett år mellan 100- och 200-nivån. Det är sannolikt inte heller ett problem som har uppstått genom reformen. Det oaktat kan det vara värt att ta studenternas respons på allvar och fundera på åtgärder. Ytterligare en kritik som framförs mot kurserna på 200-nivån är att kraven i allmänhet är höga vad gäller litteraturens omfattning i relation till antalet poäng och att kraven varierar mellan kurserna.

Ytterligare ett exempel på bristande progression gäller den nya kursen SAMPOL107 med inriktning mot politiskt beteende (politiskt mobilisering). Här saknas i dagens läge en fördjupande kurs på 200-nivån. Enligt de uppgifter jag har fått finns det dock en kurs under utveckling med inriktning mot media och opinion ur jämförande perspektiv. SAMPOL107 har även fått kritik från studenthåll vad gäller upplägget och kursen har även beskrivits som lösryckt från introduktionskursen SAMPOL100. Motsvarande problematik tycks däremot inte finnas för SAMPOL105 och 106.

Ytterligare en aspekt som kan påpekas gällande kursinnehållet har att göra med de varierande upplägg som används på 100- och 200-nivån gällande kursernas tematiska inriktning. På 100-nivån tycks den rådande organiseringsprincipen vara att utgå från centrala teorier, begrepp och frågeställningar medan kurserna på 200-nivån i flera fall har en tydlig geografisk inriktning. Vid samtal med utbildningsansvariga fick jag intrycket att man strävar efter att frångå det geografiska upplägget och efter hand ersätta dem med teoretiskt orienterade kurser som kompletteras med empiriskt orienterade föreläsningar från olika regioner/länder. Jag har dock ingen insyn i hur detta arbete fortskrider.

Ett annat område för kritik gäller satsningen på seminarier på 100-nivån. Det allmänna intrycket är att denna verksamhet uppskattas stort från studenthåll. Samtidigt är det tydligt att seminarierna och valet av seminarieledare har fått en allt större betydelse för studiegången på termin två. Reformen med tre parallella kurser innebär i praktiken att antalet seminarier per vecka har ökat från ett till tre samtidigt som de har gjorts obligatoriska. Studenterna lyfter fram att innehållet i seminarierna och kvaliteten på det arbete som seminarieledarna utför (som rekryteras bland masterstudenter och nyutexaminerade studenter som genomgår en kort pedagogisk utbildning på tre dagar) varierar relativt stort. I vissa fall lyckas de mindre väl i sin uppgift och det förekommer även att kopplingen mellan seminarierna och innehållet i föreläsningarna på kursen är bristfällig. Det har också framförts kritik mot att reglerna kring seminarienärvåro varierar mellan kurserna.

REFORM AV STUDIESTRUKTUREN: REKOMMENDATIONER

En så omfattande reform som genomfördes inför höstterminen 2013 måste naturligtvis få tid att sätta sig och finslipas via vunna erfarenheter. Min avsikt är därför inte att föreslå några stora förändringar utan enbart lyfta fram några förslag till mindre omfattande arbetspunkter utgående från den kritik som granskningen har gett anledning till.

Införandet av kursen politisk mobilisering (SAMPOL107) kan ses som en positiv utveckling för programmet men samtidigt skapar det behov av andra förändringar för att denna inriktning skall utgöra en naturlig helhet i utbildningen. Min rekommendation är att det görs en översyn över kursen som helhet men också ser över hur kursen kan förankras bättre i SAMPOL100 för att bättre matcha SAMPOL105 och 106. Det vore också önskvärt om det utvecklades en kurs på 200-nivån som gör det möjligt för studenterna att specialisera sig även inom denna underkategori av fältet.

För att tydliggöra progressionen i studierna kunde kursansvariga på 200-nivån i sina föreläsningar tydliggöra hur de bygger vidare på det som studenterna har lärt sig på 100-nivån. Här efterlyses ett samlat grepp där kursansvariga tillsammans går igenom hur olika teman och inriktningar berörs på olika nivåer för att bättre känna till vilka bakgrundskunskaper som studenterna har när de kommer till en ny nivå/kurs. En jämförelse av kursernas kravnivå på 200-nivån i syfte att upptäcka eventuella olikheter skulle även det vara bra.

Med tanke på den utökade roll som seminarierna har fått på termin två och det faktum att de flesta seminarieledare är relativt oerfarna i sin roll skulle det vara önskvärt med ett fastare grepp kring denna verksamhet, t.ex. genom att knyta seminarieledarna närmare kursansvarig och/eller genom tydligare ramar och instruktioner för deras arbete.

AVSLUTNING

I mitt första uppdrag som programsensor för Bachelorprogrammet i jämförande politik gavs jag i uppgift att göra en övergripande utvärdering av den reform som genomfördes av programmet inför höstterminen 2013. Eftersom genomgång av kursstrukturen före och efter reformen, och efter samtal med utbildningsansvariga, kursansvariga och studenter är min bild att reformen har fallit väl ut. Den nya utbildningsstrukturen innebär att studenterna konfronteras med fler forskningsinriktningar inom fältet vilket bör ses som mycket positivt. Det medför också en viss riskspridning för studenterna gällande examinationen, inte minst på termin två där man istället för en stor skriftlig tentamen istället har tre separata men kortare examinationstillfällen. Ytterligare en positiv utveckling är att politiskt beteende, ett växande fält inom jämförande politik, har fått en mer framträdande roll i utbildningen.

Även om det övergripande intrycket av reformen är mycket positivt finns det som alltid visst utrymme för vidareutveckling. Den kritik som jag har framfört har framför allt varit inriktad på att tydliggöra progressionen i utbildningen. I mina samtal med studenterna har det även med all

önskvärd tydlighet framkommit att kurser som läses parallellt minskar handlingsutrymmet för den som är kursansvarig för en enskild kurs eftersom det från studentperspektiv ofta efterlyses enhetliga krav och strukturer.